

אין עור מליבו
עיר יהוד ומיוחדת

בית שלמה

פרוייקט ה'תשס"ב נסא ודארין קדם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ויא זה מקום מנוחתי

פרשת בלק
תשע"ט
גליון 168
נא לשמור על
קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת
התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה רב
ר' זאב ב"ר משה חיים
הרה"ק רבי ברוך פרענקל תאומים ב"ר
יהושע יחזקאל פייבל
הרה"ק רבי אהרן משה ב"ר שאול
הרה"ק רבי שמחה בונים ב"ר אברהם
מרדכי מגור
הרה"ק רבי מאיר מדויקוב ב"ר אליעזר
הרה"ק רבי מרדכי מקוממיר ב"ר אברהם
הרה"ק רבי יעקב ב"ר אליעזר ליפמן
הרה"ק יקותיאל יהודה ב"ר צבי הירש
רבנו יעקב יצחק חיות ב"ר אברהם
הרה"ק רבי צבי הירש ב"ר יצחק אייזיק
הרה"ק רבי אלחנן וסרמן הי"ד
הרה"ק רבי אהרן טביש ב"ר יעקב
רבי יעקב ב"ר אש
הרה"ק רבי מרדכי ב"ר יחיאל מיכל
הרה"ר רבי מרדכי ב"ר פינחס מקארין

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הפה ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא יושב ממולי" (כב, ה)

ורחם שלא יעקרו אלו" דהיינו שמואב היו היפך הקדושה נשים וגברים מסתובבים בחוצות העיר ולכן חשש בלק מיישראל שזכות שמירת הברית תעמוד להם ובכוח קדושתם יפילו בני" את מואב וכן כתב רבינו מוהר"ן מברסלב ז"ע על-ידי תקון הברית זוכה להארת פנים להדרת פנים, דהיינו שיידפך חקמתו בהתורה וידע לבארה ולדרשה יפה בשלש עשרה מדות, שהתורה נדרשת בקו שוהו בחינת הדרת פנים. ועל-ידי זה זוכה שיידפך קול רנתו, עד שעל-ידי קול רנתו לבד בלא דבור, הקדוש ברוך הוא מושיעו בעת צרתו. ועל-ידי זה זוכה לשלום ויכול להמשיך כל העולם לעבודתו יתברך.

ונשאלת השאלה ממה פחד בלק כל כך שהיה צריך לקרוא לבלעם לעזרה שהרי לבלק היו חיילים ואם רצה להלחם עם ישראל היה יכול לעשות זאת אלא ניתן לתרץ בס"ד כי בלק ידע שלעם ישראל יש זכויות רוחניות ובסתם מלחמה רגילה לא יוכל להם על כך היה צריך עזרה "רוחנית" מבלעם כנגד. ומה זכות ראה בישראל ראה הנה כסה את עין הארץ היינו שהם שומרים על עיניהם מלראות דברים לא טובים הנמצאים בארץ ובתוצאה מזה הוא יושב ממולי היינו שהם שמורים באות ברית קודש ולא פוגמים בה וזו הזכות שלהם ואילו על מואב כתוב "וילך בלעם עם בלק ויבאו קרית חצות" (כב, לט) וכותב רש"י הקדוש - "קרית חצות. עיר מלאה שוקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה, לומר ראה

"ויאמר בלעם לאתון פי התעללת בי לו יש חרב בידי פי עתה הרגתיך" (כ"ב, כ"ט)

בידם להכות ביצה"ר עתה עכשיו היינו מיד ולא מתמהמהים וע"י כך הם מצליחים וכן כתוב הנה מטתו שלשלמה שישים גיבורים סביב לה מגבורי ישראל כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה איש חרבו על ירכו מפחד בלילות שכן ידוע המואב בספרים כי הלילה הוא זמן התגברות התאוות ולכן הם אחוזי חרב בלילה לתת מכה לתאוה לפני שתתגבר עליהם וכן כותב בעל הנהיבות שלום מסלונים ז"ע על כן יאמרו המושלים בואו חשבון שעל זה נאמר בגמרא אלו המושלים ביצרים היינו שמי שהוא כבר מושל ביצרו יכול להתחשבן ולעשות חשבונות עם היצה"ר ואלו הם הצדיקים אך היהודי שעדיין לא הגיע למדרגה זו צריך לנקוט בפעולה מהירה בלי להשאיר מקום ליצה"ר כדוגמת אותו נויר שבא מהדרום ושמעון הצדיק כמובא בגמרא עיין שם וכן נאמר "ברב דברים לא יחדל פשע" היינו מדיבורים בלבד לא מתקנים כלום אלא צריך לעשות מעשה דייקא.

רש"י מביא בפירושו על אתר כי דבר זה גנות הוא לבלעם שכן בד"כ הוא יכול להרוג בפיו ואילו אל מול האתון זקוק הוא לחרב כדי להרגה וניתן לפרש בס"ד שגם בלעם הרשע ידע שרק מדיבורים דברים טובים לא יוצאים אלה צריך לעשות מעשה ואם יש משהו שבאמת מפריע צריך להכות אותו חזק ואף לחתוך אותו בחרב אם צריך וזה לימוד ששבילנו שאם יש משהו שמפריע לנו בעבודת ה' יש לעשות פעולה אקטיבית כדי להפטר ממנו ואם צריך להכות אותו חזק ולחתוך אותו וכן ניתן לרמוז דבר זה בפס' הנ"ל ויאמר בלעם לאתון כי התעללת היינו שיאמר האדם לתאוות המגיעות מהנפש הבהמית שבו ראו איזה דברים לא טובים אתם מעוללים לי, בי ואתם מפריעים לי ע"י כך להיות חלק מ"י"ב שבטי י-ה ופוגעים אתם ב"י ר"ת בכנסת ישראל לו במקום שאני אהיה עם ל"ו הצדיקים שמחזיקים את העולם ונלחמים ביצרים יש שעליהם נאמר כי עתיד הקב"ה לתת להן ש"י עולמות ואין הם נלחמים ביצה"ר חרב בידי עתה הרגתיך היינו ע"י שהם אווזים חרב

"מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי פמהו" (כג, י)

ההכנות של בני" לתפילה שהם בבחינת השפלות והכנעה קודם התפילה וז"פ מי מנה עפר יעקב ע"כ הודה על גודל מעלת בני" שמישימים עצמם כעפר קודם התחלת התפילה ומספר עולה מ"ס פ"ר שמעוררים להוריד מאה ברכאין עולה מ"ס ומבטלין פ"ר דינים רובע ישראל לשון רביעה הוא היחוד העליון רובע ההין הם ה' עלאה וה' תתאה שהוא היחוד גמור וז"ש להלן לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל להורות בזה מ"ש לעיל כי בשעת התפילה צריך להתגבר להיות בשמחה ולהשליך אחר גיון גם דאגות העוונות כל עמל ואון כמ"ש ולא תתרו אחרי לבבכם אין מעבירין על המצוות שלא להעלות זכרון העבירות בשעת עשיית המצוות לבל יבוא ח"ו לעצבות ותרועת מלך בו לשון התחברות ורעות עם השכינה ועוון וחדוה במקומו הן עם כלביא ישכון וכארי יתנשא פי' כשהם קמים בבוקר הם משימים עצמם בהכנעה כעפר ואח"כ הם הולכים בגדלות וכארי יתנשא בשעת התפילה ככ"ל

כתב בעל תפארת שלמה ז"ע "ידוע כי עיקר הכנת האדם לתפילה להיות נכנע ושפל בעצמו ויכיר גדלות הבורא ב"ה וישים א"ע כעפר ואחר התחלת התפילה ישליך הכל מנגד עיניו ויתחזק בשמחת עולם על ראשו אף שמקודם היה שפל ונפשו כעפר עתה יעלה שמים שיאו וזהו כשהן יורדין יורדין עד לעפר וכשהן עולין עולין עד לרקיע וז"ש אאע"ה הנה הואלתי לדבר ואנכי עפר ואפר ר"ל כאשר התחלתי להתפלל הייתי כמו עפר ואפר והו ירידה צורך עולה. וזה שאמר הלל הגבהתי הוא השפלותי השפלות היא הגבהה וזהו שנתפאר אמתו ברינו ע"ה במידת העבודה יען כי הוא היה מובחר האנשה היה יכול להיות עניו מכל אדם כי איננו יכול לעלות למעלה עד שירד תחילה למטה בירידה צורך העליה וז"ש וירד משה מן ההר אל העם כדי שיהיה יכול לעלות המדרגה יותר גבוה. ונחזור לביאור הפסוקים מי מנה עפר יעקב לפי מה שבארנו לעיל בפ' וירא בלק את כל אשר עשה ישראל לאמורי פי' שהבין

מה טבו אהליך יעקב משפנתיה ישראל (כ"ד, ה')

היינו זוכה לתורה שכן טבו אותיות טוב ואין טוב אלא תורה שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם" וכן אהליך יעקב רומזים על התורה כמו שנאמר "ויעקב איש תם וישב אהלים" (בראשית כ"ה, כ"ז) ורש"י מפרש על אתר "אהלו של שם

ניתן לראות בס"ד בפס' זה רמז לדרך העבודה של היהודי שכן מה רומז על מידת הענווה כמו שאמר משה רע"ה "ואנחנו מה" כנודע והענווה היא הבסיס והיסוד לכל וע"י שהאדם בענווה ולא גאוותן זוכה הוא לטבו אהליך יעקב

ואהלו של עבר" שהיה יושב ועוסק שם בתורה וע"י לימוד התורה וקיום המצוות יצליח האדם לתקן את עצמו בכל מידותיו וע"י כך יזכה למשכנותך ישראל היינו שהקב"ה ישכון בתוכו כמו שנאמר "ושכנת בתוכם" לאור האמור יובן גם פירושו של רש"י מזה טבו אהליך - "על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה" היינו ראה שיש בהם צניעות שכל משפחה מופרדת מחברתה ולא כולם נמצאים יחד בערבוביה ואיך זוכים לכך רק אם בבית יש קדושה והקב"ה שוכן בתוך הבית והוא שמפרש רש"י על הפס' "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כ"ה, ח') ועשו לשמי בית קדושה" היינו אם בבית שומרים על קדושה וטהרה בבית כזה שוכן הקב"ה ואיך זוכים שיהיה בית של קדושה רק ע"י לימוד התורה וקיום המצוות בענוה

וכשהרציתי את הדברים לפני ידידי ורעי יואב הי"ו הוסיף לי מדליה וכן בחלופיהן היינו שמי שהוא גאוותן אין הקב"ה שוכן בקרבו שכן ידוע כי מי שהוא בעל גאוה וגסות הרוח אין הוא והקב"ה יכולים לדור יחד בעולם כמובא במסכת סוטה (ה' ע"א) "אמר הקב"ה אין אני יכולים לדור בעולם, שנאמר (תהילים קא, ה) "גבה עינים ורחב לבב אתו לא אוכל" וכן וגו' מוצאים כי הדברים מתיישבים כפתור ופרח עם הגמרא בסוטה (ד' ע"ב) "כל מי שיש בו גסות הרוח, כאלו עובד עבודת-כוכבים. כתיב הכא "תועבת ה' כל גבה לב", וכתיב התם "לא תביא תועבה אל ביתך" (דברים ז, כו). ויש אומרים כאלו בא על עריות, דכתיב "כי את כל התועבות האל עשו וגו'" (ויקרא יח, כז) "שכן מי שיש בו גאוה מתקיים בו כל הנ"ל ר"ל היפך מה שראה בלעם בעם ישראל

משנת הצדיק - הרה"ק רבי אליהו מני זצוק"ל זי"ע ח' תמוז (חמישי)

חכם אליהו מני נולד לאביו סלימאן תמוז תקע"ח (1818) בעיר בגדאד. מטל ילדותו למד בישיבת 'בית זלכה', והיה לאחד מתלמידיו המובהקים של הגאון עבדאללה סומך, ואף נשא לאישה, בזיווג השני, את אחותו, מרת סמרה, שהיתה משפילה וידענית בתורה ובהלכה. בשנת תרט"ז (1856), בהיותו בן 38, עלה לירושלים, מסע של שלושה חודשים, עם אשתו ושלושת בניו, והיה לאחד מחכמי בית מדרש המקובלים 'בית אל'. ראש הישיבה, חכם רפאל ידידיה אבולעפיה, קרא עליו ארי עלה מבבל. חכם יוסף חיים מבגדאד, שראה בחכם אליהו מני רבו המובהק בתורת הסוד, המשיך להתכתב עימו בענייני הלכה וקבלה. בשנת תרי"ח (1858) עבר לחברון, בה נשאר עד פטירתו. בחברון מצא ישוב יהודי קטן המונה 2500 נפשות, המתקיימות בדוחק רב, ומיד לקח על עצמו לסייע להן. חכם אליהו מני הקים מערך שד"רים (שליחי דרבנן), שיצאו להודו, לבגדאד, ללונדון ולקהילות נוספות בגולה, ובשעת הצורך, אף יצא בעצמו. חכם אליהו מני הקים בחברון את הישיבות 'מדרש אליהו' ומעשה נסים', בנה בה בית כנסת מרווח, ודאג לצורכי עניי העיר. בשנת תרכ"ד (1864) פרצה מגפת החולירע בחברון. חכם אליהו מני, לא חשש לעצמו, יצא ובא, והגיש עזרה לחולים הרבים. בשנת תרכ"ה (1865), לאחר הפצרות רבות, ניאות לקבל על עצמו את משרת רב העיר בהתנדבות, ורק בשנת תרל"ט (1879) הסכים לקבל שכר מה עבור משרתו. בשנת תרנ"א (1891) איבד את מאור עיניו בעקבות מחלת הקטרקט. חכם אליהו מני כתב כמאה וארבעים ספרים וחיבורים, אותם יחד עם ספרים עתיקים מספרייתו, שם למשמרת בישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה בירושלים. בשנת תש"ח (1948) עם נפילת העיר העתיקה לידי הירדנים, נעלם האוצר הבלום. בין ספריו שנדפסו - השו"תים 'מעשה אליהו' ו'תנא דבי אליהו', 'מעשי אליהו' - דיני איסור והיתר, 'מוכיר שלום', 'מעיל אליהו' - ביאור שער הכוונות, 'קרנות צדיק' - תיקון הברית, 'שיח יצחק' - מנהגי ישראל, ו'כסא אליהו חכם אליהו מני נלקח לבית עולמו בח' בתמוז תרנ"ט (1899) בחברון, ונטמן בה בחלקת 'ראשית חכמה'. מכיוון שנחשב קדוש גם ע"י מוסלמי העיר, ביקשו להעביר גווייתו לחלקתם, אך יהודי העיר עמדו על משמרת מצבתו. וכך כתב הרב "הסיבה הגדולה, המונעת הכעס והשנאה והקנאה, הוא כשיסכים האדם בלבו, לקיים מצווה זו של 'ואהבת לרעך כמוך'. אשר בזה - לא יזוה את חברו, ולא יחרפהו, כמו שאין רוצה על עצמו, שיבוזהו שום אדם. וסיבה גדולה, המביאה לאדם לידי ענוה, היא אהבת חברים, והרחקת המחלוקת ורדיפת השלום, כי עיקר הקטטות הנפולות בין בני האדם היא בסיבת כי שפוט ישפוט האדם משפט אחד לעצמו - ואינו רואה חובה לעצמו, ומשפט אחר לזולתו שלא בפניו, בלי שום טעם ואמתלה. 'סוף דבר הכל נשמע' - להרבות שלום בעולם, ועל שם כך נקראים בניו למקום זהו שכתוב - 'ורב שלום בניך'". וכתב הרב בעניין לימוד התורה "יודר כל אדם לחדש בכל שבת, איזה דברי תורה - כי מצאתי בכתבי האר"י, זכור לברכה, שדרש סמיכות 'איש אמו ואביו תיראו - ואת שבתותי תשמורו', וכתוב 'כבד את אביך ואת אמך' וסמוך לו - 'זכור את יום השבת לקדשו' הטעם כי העוסק בתורה ביום השבת, ומחדש איזה חידוש בה - הם מעטרים לאביו ולאמו, באותו עולם. וזה 'זכור את יום השבת' - הזכירהו, כדי שיכבדו את אביך ואת אמך. ואם אי אפשר לו ללמוד בעצמו, ישמע איזה חידוש מחכם, כדי שתעלה נשמתו היתירה בחידוש התורה" וכך כתב הרב לעניין הצדקה "צדק צדק תרדוף" - כי הרדוף צדקה וחסד ימצא חיים וכבוד. ולכן אל תחסר ממחצית השקל, בכל שנה - פעם אחת, ובכל חודש ובכל שבוע - כפי מתת ידו, ובכל יום - לא תחסר מתנה מועטת, לכל הפחות קודם התפילה. בכל אשר תמצא ירך לגמול חסד - כי גמילות חסד היא בין לחיים בין למתים, בין לעניים בין לעשירים. אל תזיה כפי טובה - וכבד לכל מי שפתח לך פתח, ובקש די סיפוקך, ואל תוציא מפיו דבר שקר וכזב. ותהיה נאמן לכל אדם ואפילו לגוי בשוק."

**דובב שפתי ישנים - ליקוטים מספרים שפחות מוכרים
דרושים וחידושים לרבי עקיבא איגר ב"ר משה זצוק"ל זי"ע**

וַיֹּאמֶר בִּלְק אֶל בַּלְעָם מַה עֲשִׂיתָ לִי לִקְבֵּא אֲיִבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בְרַכְתָּ בְרַךְ" (כג, יא)

ולפי זה יש לומר שבלק רצה שקל"ב ימים של ימי רחמים ורצון יקלל בלעם בכדי להשליט בהם חלילה מדת הדין ורכ"ב ימים ניחא כמות שהם אבל הקב"ה היפך הקללה לברכה והיה מברך הרכ"ב ימים שיהיו ימי רחמים ורצון וקל"ב ימים ימי רצון הניח כמו שהם וזה לק"ב בגימטריא קל"ב לקחתך ועתה ברכת בך הרכ"ב ימים וק"ל

נראה לפרש עפ"י מה דאיתא בחדש לאברהם (מעין ב' נדר מ"ה) כי בשנה פשוטה יש שני"ד ימים רכ"ב ימים אומרים בהם תחנון והמה ימי הדין וקל"ב ימים אין אומרים בהם תחנון והם ימי רחמים ורצון יעוין שם עפ"י הסוד והנה אמרו חז"ל כל בישא שיכולין לכוין בבלעם ובלק יכולין לחשוב ולחשוך אותם ומברכתו של אותו רשע ניכר מה היה בלבו לקלל ההיפך מהברכה (סנהדרין ק"ה ע"ב)

כן השגיח הקב"ה אז על ישראל בשמות אל והוי-ה דווקא ובאותן שמות לא הצליח להרע לישראל דהא חסד ורחמים גינהו והנה היה כל מגמתו להפוך רחמים לדין והיינו להקטין שם הוי-ה ויהיה י-ה דין אז להגדיל שם אל ויהיה אלוקים מדת הדין והודה בלעם כי אין זאת בידו ובכוחו וזה שאמר "לא אוכל לעבור את פי ה' אלוקי לעשות קטנה" כלומר לעשות משם הוי-ה י"ה "או גדולה" דהיינו לעשות א-ל לאלוקים

לא אוכל לעבר את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה (כב, יח)
יש לפרש דידוע דבשם הוי"ה היה חציו הראשון ו"ה דין וכשהוא שלם יהו-ה הוי רחמים ובשם אלוקים הוא להיפך חציו הראשון אל הוא חסד וכשהוא שלם דהיינו אלוקים אז הוא מורה על דין וזה שאמר בלעם "מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה'" דידוע מה שאמרו חז"ל (ברכות ז' ע"א) שבכל אותו הימים לא כעס הקב"ה למען לא יהא מקום לקללת אותו רשע לחול ועל

סגולה לפרנסה - דבקות בה' יתברך

"פי מראש צרים אָרְאָנוּ וּמַגְבְּעוֹת אֲשׁוּרְנוּ הֵן עִם לְבָדְד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב" (כג, ט)

קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה היינו כשהוא במדרגת חי ודבוק בחי החיים אז קולו אחד היינו כל בחינת קול שמוציא הן בפיו הן בידו הן בכל דבר הכל הכוונה בו אחד בדביקות לה' אחד כי הם דבקים תמיד בה' ואחד באחד יגשו וכשהוא מת היינו כשנופל ממדרגתו אזי קולו שבעה היינו כנ"ל לבחינת שבעה עממין מתפרד ומחשבתו לאיזה בחינה מן הרע שבשבעת ימי הבניין כנ"ל ובאים מחשבות זרות ומבלבלים אותו מעבודתו וזה יש לומר שמרמז כאן הן עם לבדד ישכון היינו כשהם בבחינת בדר ואחדות ודביקות בה' אחד ואזי הם נפרדים מן הו' עממין ולכן ובגויים לא יתחשב היינו בטלים ממנו המחשבות זרות הבאים מבחינת ז' עממין רק מדבקים עצמם באחד בלי שום פניה ומחשבה זרה כנ"ל וממילא גם בגשמיות כל הקליפות נכנעים תחת ידם ויתפרדו כל פועלי און והבן"

כתב בעל הדגל מחנה אפרים זי"ע "עוד ירמוז ע"ד קב"ה וישראל כלהו חד כי ה' אחד וישראל הם ג"כ אחד כאמור ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ונאה לאחד לדבק האחד וידוע דכל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל והקב"ה ברא ישראל וברא אומות ושבעה עממין הם שורש כל הע' אומות וזהו וברות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני וגו' וממילא ימסרו כל האומות בידם וזהו הן בגשמיות הן ברוחניות היינו כשישראל ח"ו אין עושים רצונו של מקום אז הם מצירים לישראל הן בעסק פרנסה ובשאר צרות וברוחניות היינו מחשבות זרות מבחינת ז' עממין שהם החלק הרע מז' ימי הבניין ונופל בהן האדם ומבלבלין את ישראל מעבודתם ומלימוד תורתם אך כשישראל הם דבקים בה' אזי נכנסים ברזא דאחד ויוצאים מגדר שבעה עממין וממילא בטלים מהם כל הצרות הן בגשמיות הן ברוחניות וזה יש לפרש הרמז בגמרא כשהוא חי